

Zondag 9 januari 2022 - Epifanie

Lezing: Lucas 2 : 22 – 40

Het lijkt al weer een tijd geleden, in de tijd dat we met meer mensen bij elkaar mochten zijn. Het was begin november. Op een zaterdag kwamen kerkenraadsleden en koster bij elkaar voor een gezellige avond. En bij een gezellige avond hoort natuurlijk een quiz. Dit keer: 2 voor 12. En vraag 12 was: welke periode in het kerkelijk jaar breekt aan op 6 januari? Zou u het geweten hebben?

Misschien weet u nog wel dat 6 januari het feest van Driekoningen gevierd wordt. Maar welke periode dan breekt? Het antwoord was Epifanie. Letterlijk betekent: epifanie: verschijning, zichtbaar worden .

En wel het zichtbaar worden van Jezus Christus in onze wereld.

Op de zondag tussen 2 en 8 januari viert de kerk het feest van “Epifanie”: de verschijning van Jezus.

Vanouds staat dit feest bekend als ‘Driekoningen’ en heeft net als kerst een vaste datum: 6 januari.

De wijzen uit het oosten waren het die als eersten buiten Israël Jezus zochten. Vanaf die datum staan de zondagen in het teken van Jezus’ verschijning in de wereld en het begin van zijn werk op aarde.

De liturgische kleur die daarbij hoort is wit, en de komende weken ook nog. Want we hebben dit jaar een lange periode van Epifanie. De periode van Epifanie duurt tot aan het begin van de veertigdagen tijd en omdat we dit jaar een late Pasen hebben (17 april) begint de veertigdagen tijd op woensdag 2 maart. We tellen dit jaar tot aan de 8^e zondag na Epifanie. En zo halverwege gaat de liturgische kleur dan van wit naar groen.

Bij de traditionele verhalen van Epifanie hoort het verhaal van Driekoningen. Dat heb ik vorige week niet met u gelezen, omdat dat verhaal aan de orde komt in onze oecumenische viering op 23 januari. Ook hoort de doop van Jezus door Johannes tot die verhalen en het wonder van de wijn op de bruiloft van Kana. Telkens wordt Jezus in deze verhalen meer zichtbaar in onze wereld.

Zoals er vier zondagen van advent zijn als teken van voorbereiding op kerst, zo zijn er deze zondagen van Epifanie tot aan de Veertigdagentijd.

Op de eerste zondag van Advent begon het verhaal van Lukas met de aankondiging van de geboorte van Johannes. Dat was in de tempel, bij Zacharias.

Daar zijn we vandaag weer teruggekeerd, bij een man en een vrouw die de tempel bezoeken. Simeon is een profeet. Hij heeft de Geest gekregen om de mensen te wijzen op God, op Gods wil.

De profeet Simeon wijst de Israëlieten op de woorden van God, op de Thora, de richtingwijzers naar het beloofde land. Hij wijst de mensen die gebukt gaan onder de Romeinen/, onder het leed van de wereld, op de God van Israël.

God, die zijn volk uit Egypte heeft geleid, zal dat weer doen. Hij zal bevrijden.

De traditie heeft van Simeon een oude man gemaakt.

En misschien heeft u dat beeld ook wel zo voor ogen, omdat u de afbeelding van Rembrandt wel eens hebt gezien: dat Simeon met haast blinde ogen kijkt bijna over het kind heen, schijnbaar wanhopig woorden prevelend.

Een beproefd mens in wie de verwachting haast uitgedoofd lijkt te zijn en dan het intense licht en de vreugde die het Kind geeft.

Hoe speelt een mens dat klaar, midden in het donker te blijven vertrouwen in de komst van het licht?

Vreemd trouwens: nergens staat te lezen dat Simeon zo oud was.

Van Anna horen we wel dat ze hoogbejaard was: 84 jaar weduwe zelfs. Maar van Simeon zegt de traditie hèt, dat hij oud is. Wij stellen het ons zo voor, en dat komt, denk ik, door die woorden: ‘nu laat U Heer uw dienaar in vrede heengaan’. Wie zijn echter die twee mensen die als enigen oog hebben voor die ouders met hun kind, daar in de tempel? De tijd waarin Jezus geboren is, was een roerige tijd. Er is de Romeinse bezetting; Herodes is als een soort zetbaas op Davids troon. Er is hunkering naar bevrijding, er zijn opstanden en aanslagen; felle tegenstellingen leven in de bevolking, overall broeit het.

Het klinkt ons niet onbekend in de oren. Geweld, aanslagen, mensen die zich als onmenssen gedragen. Misschien dat wij er ons in deze dagen iets bij kunnen voorstellen: wij zijn de eersten niet ... En temidden van al die rumoerige beweging leeft een groep mensen. ‘De stillen in den lande’ kunnen we ze noemen. Ze onthouden zich van acties, mengen zich niet in de discussies, vragen geen aandacht. Zij verwachten én zien uit/ zien uit naar bevrijding.

Zij wachten de nieuwe tijd op, de tijd van licht na al het donker. Hanna: al levenslang.

Er is verwachten èn verwachten: rustig afwachten of verwachten als een gespannen uitzien. Zoals aanstaande ouders/grootouders een kind verwachten.

Dat deden Simeon en Hanna. Verwachten.

Ze zijn gericht op die belofte door de profeten gegeven. Ze bidden en vasten. Ze leven aan deze kant van de grens, maar met het oog op het land aan de andere kant: de nieuwe tijd, de beloofde wereld, het Rijk van God.

Ze zijn als wachtposten van Israël, en zo hebben wij Jezus herkend. Jezus verscheen in hun leven als het Licht. Epifanie voor Simeon en Hanna.

Ze voelen dat het in dit kind concreet gaat worden. Als Simeon uitroept: ‘nu laat u, Heer, uw dienaar in vrede heengaan’ dan lijkt het of er staat: ‘nu kun je, oude Simeon, je moede hoofd te ruste leggen..’

Je kunt het echter ook anders lezen. Er staat letterlijk: ‘U hebt, o Heer, uw dienaar, uw slaaf, losgemaakt.’ Wat is dat: losmaken? Dat lezen we verderop in het evangelie: een kreupele vrouw wordt losgemaakt en kan weer lopen.

Losmaken is: bevrijd worden. Vrijgekocht uit wat onderdrukt, wat mensen klein maakt, verdrietig.

Simeon voelt zich gezegend door de ontmoeting met die kleine Jezus. Met eigen ogen heeft hij het licht, de Bevrijder gezien.

Dan hoeft het dus niet te zijn: ‘laat mij nu maar sterven’, maar kan het ook zijn: ‘nu kan ik pas léven’. Nu voel ik mij werkelijk bevrijd.

Het zijn deze twee bijzondere mensen die het Licht zien, en het letterlijk en figuurlijk in de armen sluiten. Voor beiden geldt, dat hun verwachtingen zijn uitgekomen. Ze brengen beiden hulde aan God, en kunnen in vrede verder.

En waar raken deze twee nu aan ons? Kan er een sprong worden gemaakt van dat tempelplein in Jeruzalem naar Loosdrecht in 2022?

Wat hebben ze aan ons te zeggen, wij die net als zij van dat pasgeboren kind hebben gehoord?

De tijd waarin wij leven lijkt heel anders dan die van Simeon en Hanna. Maar is dat wel zo? Wij hebben dan wel niet heel direct in eigen land met vreemde onderdrukkers. Maar toch? Ook wij zien zoveel geweld en onvrede en niet alleen ver weg.

Ook wij worden geconfronteerd met vragen die over redding en bevrijding gaan. De klimaatcrisis, de vluchtenlingen crisis en natuurlijk: de corona crisis.

Zoveel mensen kijken uit naar redding en bevrijding. In die zin staan Simeon en Hanna heus niet zover van ons af. En wat is onze verwachting? Niet alleen aan het begin van dit nieuwe jaar, maar als mensen, misschien ook wel op leeftijd, ook net als Hanna, altijd in de kerk geweest, zoekend en gelovend. Simeon en Hanna vertellen ons dat hun verwachting niet voor niets is geweest. God is verschenen in hun wereld.

En hoe zullen wij aan het Kerstverhaal een vervolg kunnen geven, of misschien wel moeten geven? Aan de verschijning van Jezus in onze wereld?

Hanna en Simeon kunnen voor ons als een voorbeeld zijn. Van hoe het is om werkelijk vanuit verwachting en hoop te leven. We vieren in deze weken van Epifanie dat Jezus is verschenen in onze wereld – zichtbaar en tastbaar.

Dat wij verder kunnen met de verwachting die ons gegeven is in Simeon en Hanna.

Doorgaan met verwachten, met bidden, met zingen en goed doen, waar we kunnen.

En dat we steeds weer het Kind als nieuw ontdekken, middenin onze wereld.

Waar Jezus telkens toch weer verschijnt .

Als een licht dat op ons leven valt.....

Loosdrecht, Gereformeerde Kerk
ds. Hillegonda Ploeger